การอยู่อาศัยของพนักงานทำความสะอาดของบริษัทเอกชนที่ทำงานในเขตการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Living Conditions of Janitors from Private Company Working in Education Zone of Chulalongkorn University

อัจฉราพรรณ พลสิงห์
ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Atcharapan Pholsing
Department of Housing, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University
Khwan.atpholsing@gmail.com

บทคัดย่อ

พนักงานทำความสะอาดเป็นแรงงานที่มีความต้องการในตลาดแรงงานมากขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานคร แต่แรงงานเหล่านี้จัดอยู่ในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่มักจะประสบปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม และปัญหาที่อยู่อาศัย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม ลักษณะที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยของพนักงานทำความสะอาดทั้งคนไทยและต่างด้าวที่ทำงานในพื้นที่เขตการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 125 ตัวอย่าง และแบบสำรวจที่อยู่อาศัยจำนวน 16 ตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า 1 ด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย พนักงานชาวไทยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุที่สูงกว่าต่างด้าวคืออยู่ในช่วง 50-59 ปี พนักงานต่างด้าวอยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปีมากที่สุด ระดับการศึกษาของทั้งพนักงานชาวไทยและต่างด้าวส่วนมากได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด 2 ด้านเศรษฐกิจพนักงานทำความสะอาดส่วนมากมีรายได้อยู่ในช่วง 9,001-10,000 บาท มากที่สุด พนักงานชาวไทยมีรายได้อยู่ในช่วงรายได้ 9,000-10,000 บาท มากที่สุด ในขณะที่ต่างด้าวอยู่ในช่วงรายได้ 8,000-9,000 บาท มากที่สุด สัดส่วนค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด 3 ลำดับของพนักงานชาวไทยคือ ค่าอาหาร ค่าที่อยู่อาศัยและชำระหนี้รายเดือน รายจ่ายของพนักงานต่างด้าวคือ ค่าอาหาร เงินส่งกลับภูมิลำเนาและค่าที่อยู่อาศัย ทั้งนี้สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยของต่างด้าวมากกว่าคนไทยถึงร้อยละ 4 และ 3 สภาพที่อยู่อาศัยตัวอย่างจำนวน 13 หลังจาก 16 หลังมีพื้นที่ใช้สอย 2.16-5.17 ตร.ม. ต่อคน เล็กกว่ามาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมืองที่มีพื้นที่ขนาด 5.25-7.5 ตร.ม. ต่อคน

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่ากลุ่มพนักงานทำความสะอาดทั้งคนไทยและต่างด้าวมีความต้องการที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งงาน ซึ่งที่อยู่อาศัยเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วมีขนาดเล็กกว่ามาตรฐานทั้งที่ระยะเวลาการอยู่อาศัยส่วนมากอยู่แบบถาวร ฉะนั้นปัญหาเรื่องสภาพที่อยู่อาศัยที่ไม่ได้มาตรฐานจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยต่อไป

คำสำคัญ *: ที่อยู่อาศัย ผู้มีรายได้น้อย พนักงานทำความสะอาด*

Abstract

In recent times, janitors – classified as low-income earners – have been in high demand, particularly in Bangkok. However, they have been experiencing socio-economic and housing problems. This study, therefore, aims to investigate the socio-economic conditions, types of accommodation and living conditions of both Thai and foreign janitors working in the educational zone of Chulalongkorn University. The data were collected based on two sets of tools – a structured interview form and a housing survey form. 125 participants were interviewed and 16 houses were surveyed.

The findings revealed that 1) regarding social aspect, a large number of participants were female. Most of the Thai participants were older than the foreign participants. The former were 50 – 59 years old while the latter were 30 – 39 years old. Most of both groups finished primary school and 2) in terms of economic aspect, their average income was between 9,001 and 10,000 Baht a month. The Thai participants earned 9,000 – 10,000 Baht a month whereas the foreign participants earned 8,000 – 9,000 Baht a month. The Thai participants spent most of their income on food, followed by rent and monthly debts, while the foreign participants spent theirs on food, followed by savings to be sent home and rent. However, as far as rent was concerned, the foreign participants spent more on rent than the Thai participants by 5%. The last finding (3) indicated that the functional area of 13 houses out of 16 was 2.16 – 5.17 square meters per person, which is smaller than the standard functional area for low-income earners in an urban area, which is 5.25 – 7.5 square meters per person.

It can be concluded that both Thai and foreign janitors rent accommodation near their working sites and their accommodation is smaller than the standard functional area. However, they have to compromise because they can commute easily. As some intend to stay there permanently, their substandard accommodation should be addressed so that accommodation for low-income earners, particularly janitors, can be standardized.

keywords: *accommodation, low-income earners, janitors*

บทนำ

ปัญหาผู้มีรายได้น้อยที่ต้องอาศัยอยู่ในเมืองหรือคนจนเมือง (Urban Poor) เป็นปัญหาที่หลายประเทศต้องเผชิญ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ที่มักมีการพัฒนาในลักษณะเมืองโตเดี่ยว เกิดภาวการณ์เป็นเมืองที่เกินระดับ คือ มีประชากรจำนวนมากเกินกว่าที่จะอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยหรือคนจนในเมือง เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ไม่มีทรัพยากรหรือเข้าไม่ถึงแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้แก้ไขหรือบรรเทาผลกระทบจากปัญหาเหล่านี้ได้ด้วยตนเอง (เดชา สังขวรรณ & รุ่งนภา เทพภาพ, 2553)

หนึ่งในกลุ่มคนจนเมืองคือแรงงานในภาคแรงงานต่าง ๆ การบริการทำความสะอาดทั่วไปของตัวอาคารมีมูลค่าสูงถึงร้อยละ 32 ของอุตสาหกรรมนี้ (กรมธุรกิจการค้า,2560 ธุรกิจทำความสะอาดมี สถิติทุนจดทะเบียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 14 ภายในระยะเวลา 2 ปี แสดงให้เห็นว่าความต้องการแรงงานด้านบริหารและบริการสนับสนุนต้องการแรงงานสูงขึ้น และจากข้อมูลการสำรวจจำนวนแรงงาน โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2554 จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมการบริหารและบริการสนับสนุนมีแรงงานมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 7,118 บาท/กลุ่มคนเหล่านี้จัดอยู่ในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยในเมือง ดังที่ บรรณโศภิษฐ์ เมฆวิชัย และคณะ (2549 จัดกลุ่มผู้มีรายได้น้อยในเมืองที่มีรายได้ประจำจะมีรายได้อยู่ที่ 6,501-15,000 บาทต่อเดือน การที่มีรายได้น้อยแต่ต้องทำงานในเขตพื้นที่เมืองซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง ย่อมส่งผลกระทบต่อการอยู่อาศัยของแรงงานเหล่านี้ โดยเฉพาะแรงงานที่สนับสนุนการทำธุรกิจทำความสะอาด ซึ่งกลุ่มแรงงานที่สำคัญของธุรกิจนี้คือ พนักงานทำความสะอาด มีทั้งชาวไทยและต่างด้าว (สุชาติ โอวาทวรรณสกุล, 2558

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตปทุมวันซึ่งเป็นเขตพาณิชยกรรมและศูนย์กลางธุรกิจของกรุงเทพมหานคร (บัณฑิต จุลาสัยและเสริชย์ โชติพานิช ,2547, น.17 พื้นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำแนกตามประโยชน์ใช้สอยแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ พื้นที่การศึกษาร้อยละ 50 ส่วนราชการอื่นยืมใช้ร้อยละ18 และส่วนผลประโยชน์ร้อยละ 32

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีจำนวนอาคารทั้งหมด 207 อาคาร พื้นที่อาคารรวม 925,070 ตร.ม. (สำนักบริหารระบบกายภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2560 มีทั้งคณะ หน่วยงาน สถาบัน และสำนักต่าง ๆ รวมทั้งหมด 42 แห่ง (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2559 มีจำนวนนิสิตทั้งสิ้นจำนวน 36,925 คน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2560 มีพนักงานทั้งหมด 7,798 คน (สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ จุฬาฯ,2556 แสดงให้เห็นว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งงานขนาดใหญ่ใจกลางเมือง นอกจากนี้ยังมีพนักงานทำความสะอาดที่มหาวิทยาลัยทำการจัดจ้างผ่านทางบริษัททำความสะอาดอีกต่อหนึ่ง โดยเป็นสัญญาปีต่อปี ซึ่งการจัดจ้างนี้เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารทรัพยากรกายภาพ คือ การทำความสะอาดอาคาร โดย บัณฑิต จุลาสัยและเสริชย์ โชติพานิช (2547 พบว่าค่ารักษาความสะอาดของอาคารคิดเป็นร้อยละ 20 ของสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในอาคาร เป็นค่าใช้จ่ายที่สูงเป็นอันดับที่ 2 รองจากค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภค (น.51 โดยที่ค่ารักษาความสะอาดแปรผันโดยตรงกับพื้นที่อาคารคือเมื่อมีพื้นที่อาคารมากค่าทำความสะอาดก็มากตามไปด้วย (น.53

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับพนักงานทำความสะอาดซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจว่าเมื่อเมืองเจริญขึ้น มีอาคาร และสิ่งปลูกสร้างมากขึ้น ยิ่งจำเป็นต้องมีการดูแลรักษาความสะอาดซึ่งเป็นหนึ่งในแนวทางการบริหารกายภาพอาคาร แรงงานประเภทพนักงานทำความสะอาดจึงมีแนวโน้มว่าจะอาศัยอยู่ในเมือง อันจะส่งผลต่อค่าครองชีพและราคาที่อยู่อาศัยที่สูงตามมา และเนื่องจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งงานขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ใจกลางย่านธุรกิจของกรุงเทพมหานคร มีความต้องการในการบริหารทรัพยากรกายภาพให้อยู่ในสภาพดีจึงเป็นที่น่าสนใจว่า ในสถานการณ์เช่นนี้พนักงานทำความสะอาดจะมีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพการอยู่อาศัยเป็นอย่างไร และมีความแตกต่างกันหรือไม่ระหว่างพนักงานคนไทยและคนต่างด้าว

ซึ่งงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ทั้งภาครัฐและเอกชน แหล่งงานทั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและบริษัทผู้ว่าจ้างพนักงานทำความสะอาด และเป็นประโยชน์ต่อพนักงานทำความสะอาดอีกด้วย

วัตถุประสงค์ในงานวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม ลักษณะที่อยู่อาศัย และสภาพการอยู่อาศัยของพนักงานทำความสะอาด รวมถึงวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างพนักงานไทยและต่างด้าว

การทบทวนวรรณกรรม

1 แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะผู้มีรายได้น้อยในเมือง (บรรณโศภิษฐ์ เมฆวิชัยและคณะ, 2549

1.1 รายได้ของผู้มีรายได้น้อยในเมือง

- กลุ่มผู้มีรายได้ประจำ มีระดับรายได้ตั้งแต่ 6,501 - 15,000 บาทต่อเดือน
- กลุ่มผู้มีรายได้ไม่แน่นอน ซึ่งอาจมีระดับรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 6,500 บาทต่อเดือน
- กลุ่มนักเรียน นักศึกษา มีระดับรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 6,500 บาท บาทต่อเดือน

1.2 รูปแบบที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเมือง

- ที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัด เช่น บ้านเดี่ยว บ้านแถว ตึกแถว เป็นต้น
- อาคารพาณิชย์พักอาศัย ที่มีการแบ่งพื้นที่เช่าเพื่อการอยู่อาศัยบางส่วน
- อาคารชุดราคาถูก สำหรับผู้ที่สามารถจ่ายค่าเช่าไม่เกิน 3,500 บาทต่อเดือน
- เคหะชุมชนประเภทแฟลต รวมทั้งที่จัดสร้างโดยการเคหะแห่งชาติ
- หอพัก/อพาร์ทเม้นท์สำหรับผู้ที่สามารถจ่ายค่าเช่าไม่เกิน 3,500 บาทต่อเดือน

1.3 ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเมืองสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

ตาราง 1 ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเมือง (บรรณโศภิษฐ์ เมฆวิชัยและคณะ, 2549

ลักษณะการอยู่อาศัย	ประเภทที่อยู่อาศัย	พื้นที่ใช้สอย	จำนวนผู้พักอาศัย	พื้นที่เฉลี่ยต่อคน
1.ที่อยู่อาศัยชั่วคราว (อยู่น้อยกว่า 5 ปี	1.1 แบบแนวราบ	15 ตร.ม.	2 คน	7.5 ตร.ม.
	1.2 แบบแนวสูง	20 ตร.ม.	2 คน	10 ตร.ม.
2. ที่อยู่อาศัยถาวร (อยู่มากกว่า 5 ปี	1.1 แบบแนวราบ	21 ตร.ม.	3-4 คน	5.25 ตร.ม.
	1.2 แบบแนวสูง	28 ตร.ม.	3-4 คน	7.0 ตร.ม.

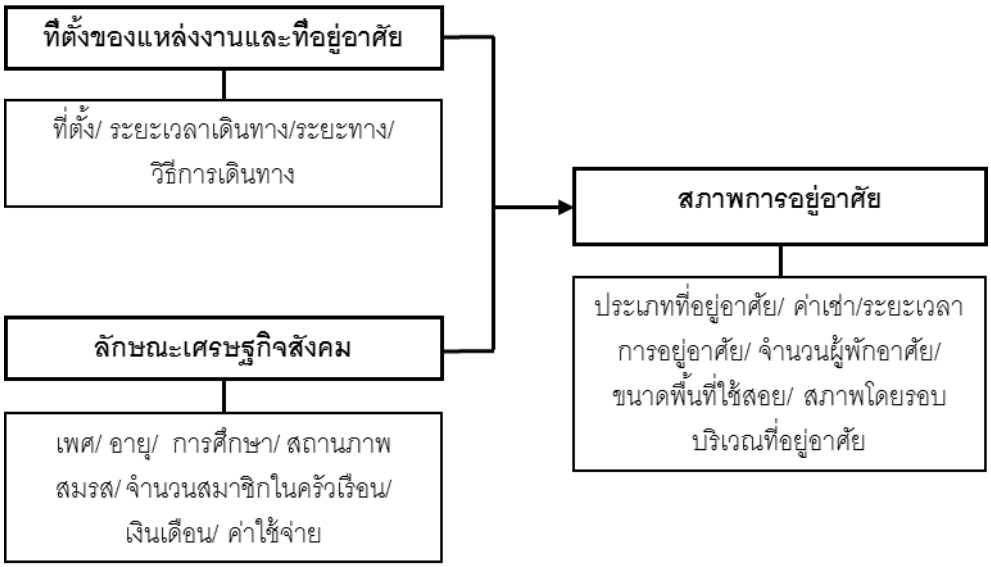
2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัย

การตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้งที่อยู่อาศัยนั้น หน่วยผลิตมีอิทธิพลต่อการกำหนดทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากกว่าบุคคล ประชาชนจึงมีแนวโน้มที่จะถูก “ดึง” เข้าสู่ศูนย์กลางหรือในพื้นที่ที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจรุ่งเรือง การที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจรุ่งเรืองย่อมหมายถึง ผลผลิตต่อหัวเพิ่มขึ้น หรือค่าจ้างสูงขึ้น หรือลดอัตราการว่างงานลงได้ ประชาชนจะถูก “ดัน” ออกจากพื้นที่ที่มีระดับผลผลิตต่อหัวต่ำหรือค่าจ้างต่ำหรืออัตราการว่างงานสูง โดยแรง “ดึง” และแรง “ดัน” ดังกล่าวนี้จะถดถอยลงไป ถ้าระยะทางระหว่างเมืองทั้งสองมากขึ้น (วันชัย ริมวิทยาการ, 2541,น.14-136

วิธีดำเนินงานวิจัย

1) กรอบแนวคิดในงานวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ แนวคิดเกี่ยวกับสภาพที่อยู่อาศัยซึ่งประกอบด้วยที่ตั้ง ลักษณะอยู่อาศัย วัสดุหลัก กรรมสิทธิ์ ระยะเวลาการพักอาศัย จำนวนผู้อยู่อาศัย ค่าเช่า ส่วนที่ 2 คือลักษณะเศรษฐกิจและสังคมของพนักงานทำความสะอาดประกอบด้วยเงินเดือน ค่าใช้จ่าย หนี้สิน เงินเก็บ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และส่วนที่ 3 สภาพการอยู่อาศัยของพนักงานทำความสะอาด ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดประชากร คือ พนักงานทำความสะอาดที่เป็นลูกจ้างบริษัทรับเหมาทำความสะอาดที่ทำงานในเขตการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 832 คน เนื่องจากกลุ่มประชากรอยู่ในจำนวนหลักร้อยจึงคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15 (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2553, น.34 ได้กลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 225 คน โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างชาวไทยจำนวน 101 คน กลุ่มตัวอย่างชาวต่างด้าวจำนวน 24 คนตามสัดส่วนประชากร

3) การรวบรวมข้อมูล

แบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษาจากแนวคิด ข้อมูลเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างทั้งหมด 125 ชุด และแบบสำรวจจำนวน 16 ชุด เก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2560-มกราคม 2561 โดยสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณาร้อยละ โดยใช้เครื่องมือโปรแกรมทางสถิติ (SPSS หาความสัมพันธ์ของสัญชาติไทยและต่างด้าว เทียบกับตัวแปรอื่น ๆ เป็นหลักรวมถึงการวิเคราะห์ผลจากการสำรวจที่อยู่อาศัย

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1 ลักษณะด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ด้านสังคม พนักงานทำความสะอาดทั้งชาวไทยและต่างด้าว ซึ่งประกอบไปด้วย ชาวลาว ชาวพม่า และชาวกำพูชา เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เฉลี่ยรวมมีพนักงานเพศหญิงถึงร้อยละ 86 ช่วงอายุมีตั้งแต่ช่วงอายุ 15-19 ปี ไปจนถึงวัยเกษียณทั้งนี้ชาวไทยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุที่สูงกว่าต่างด้าวคือ อยู่ในช่วง 50-59 ร้อยละ 28 ในขณะที่ต่างด้าวอยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 38 ระดับการศึกษาของทั้งชาวไทยและต่างด้าวส่วนมากได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 68 และ 63 ตามลำดับ แต่ไม่มีต่างด้าวที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมและมีสัดส่วนผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษามากกว่าคนไทยอยู่ร้อยละ 12 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งคนไทยและต่างด้าวที่มีสัดส่วนมากที่สุดคือจำนวน 2 คน สัดส่วนคนไทยที่มีสมาชิกในครอบครัว 2 คน คิดเป็นร้อยละ 43 ในขณะที่ต่างด้าวมีสัดส่วนที่สูงกว่าถึงร้อยละ 67

ตาราง 2 ลักษณะด้านสังคม และเศรษฐกิจของพนักงานทำความสะอาด

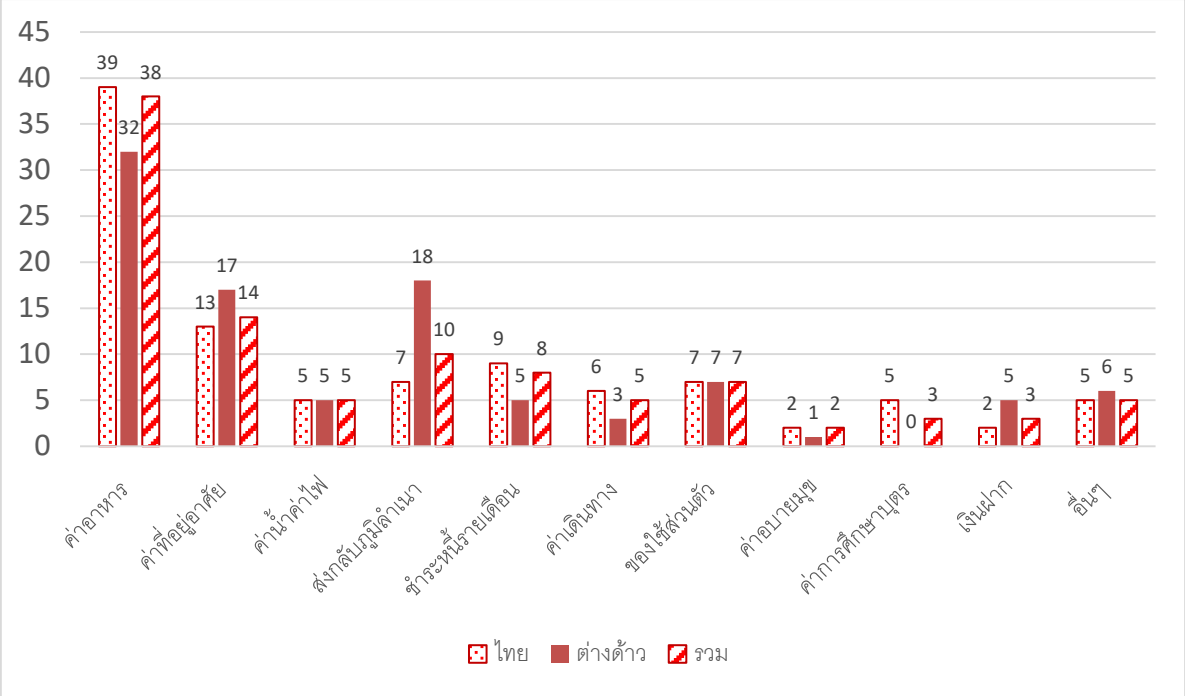
ด้านสังคม		จำนวน			ร้อยละ		
		ไทย	ต่างด้าว	รวม	ไทย	ต่างด้าว	รวม
เพศ	หญิง	90	17	107	89	71	86
	ชาย	11	7	18	11	29	14
	รวม	101	24	125	100	100	100
อายุ	15-19 ปี	10	1	11	10	4	9
	20-29 ปี	9	8	17	9	33	14
	30-39 ปี	17	9	26	17	38	21
	40-49 ปี	25	4	29	25	17	23
	50-59 ปี	28	2	30	28	8	24
	60 ปีขึ้นไป	12	0	12	12	0	10
	รวม	101	24	125	100	100	100
ระดับการศึกษา	ไม่ได้รับการศึกษา	5	4	9	5	17	7
	ระดับประถมศึกษา	69	15	84	68	63	67
	ระดับมัธยม	25	4	29	25	17	23
	ระดับอนุปริญญาหรือปวสขึ้นไป	2	0	2	2	0	2
	อื่นๆ	0	1	1	0	4	1
	รวม	101	24	125	100	100	100
สถานภาพสมรส	โสด	18	3	21	18	13	17
	สมรส	52	18	70	51	75	56
	หย่าร้าง	17	3	20	17	13	16
	หม้าย	14	0	14	14	0	11
	รวม	101	24	125	100	100	100
จำนวนสมาชิก	1 คน	22	4	26	22	17	21

ด้านสังคม		จำนวน			ร้อยละ		
		ไทย	ต่างด้าว	รวม	ไทย	ต่างด้าว	รวม
ในครัวเรือน	2 คน	47	16	63	47	67	50
	3 คน	19	3	22	19	13	18
	4 คน	8	1	9	8	4	7
	5 คน	4	0	4	4	0	3
	6 คน	1	0	1	1	0	1
	รวม	101	24	125	100	100	100

ด้านเศรษฐกิจ รายได้โดยเฉลี่ยอยู่ในช่วง 8,000-9,000 บาท มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 47 คนไทยมีรายได้มากกว่าต่างด้าวคือ อยู่ในช่วงรายได้ 9,000-10,000 บาทมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 53 ในขณะที่ต่างด้าวอยู่ในช่วงรายได้ 8,000-9,000 บาท มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 75 สัดส่วนค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด 3 ลำดับของคนไทยคือ ค่าอาหาร ค่าที่อยู่อาศัย และชำระหนี้รายเดือนตามลำดับ สัดส่วนค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด 3 ลำดับของต่างด้าวคือ ค่าอาหาร เงินส่งกลับภูมิลำเนา และค่าที่อยู่อาศัย ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยของต่างด้าวมากกว่าคนไทยคือร้อยละ 17 ในขณะที่คนไทยร้อยละ 13 แตกต่างกันร้อยละ 4

ตาราง 3 ลักษณะด้านเศรษฐกิจของพนักงานทำความสะอาด

ด้านเศรษฐกิจ		**จำนวน**			**ร้อยละ**		
		ไทย	**ต่างด้าว**	**รวม**	**ไทย**	**ต่างด้าว**	**รวม**
เงินเดือน	น้อยกว่า 8,001 บาท	6	1	7	6	4	6
	8,001-9,000 บาท	28	18	46	28	75	37
	9,001-10,000 บาท	54	5	59	53	21	47
	10,001-11,000 บาท	7	0	7	7	0	6
	มากกว่า 11,000 บาท	6	0	6	6	0	5
	รวม	**101**	**24**	**125**	**100**	**100**	**100**

แผนภูมิ 1 ร้อยละของประเภทค่าใช้จ่าย

2 ลักษณะที่อยู่อาศัย พนักงานทำความสะอาดทั้งชาวไทยและต่างด้าวเลือกที่ตั้งของที่พักอาศัยในพื้นที่กรุงเทพชั้นในมากถึงร้อยละ 76 โดยพนักงานชาวไทยพักอาศัยอยู่ในกรุงเทพชั้นในน้อยกว่าต่างด้าวคือร้อยละ 71 ในขณะที่พนักงานต่างด้าวคิดเป็นร้อยละ 93 โดยทั้ง 2 กลุ่มเลือกพักอาศัยโดยใช้เวลาเดินทางจากที่พักอาศัยมายังจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยภายใน 30 นาที มากที่สุดเฉลี่ยร้อยละ 63 และลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นห้องแบ่งเช่าภายในบ้าน/อาคารพาณิชย์มากที่สุดถึงร้อยละ 70 ค่าเช่าที่อยู่อาศัยของพนักงานชาวไทยมีสัดส่วนมากที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 35 ในช่วงราคา 1,501-2,500 บาท ส่วนพนักงานต่างด้าวมีสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 54 ในช่วงราคา 2,501-3,500 บาทแสดงให้เห็นว่าพนักงานต่างด้าวเช่าที่อยู่อาศัยที่แพงกว่าคนไทย

ตาราง 4 ลักษณะลักษณะที่อยู่อาศัย

ด้านลักษณะที่อยู่อาศัย		จำนวน			ร้อยละ		
		ไทย	ต่างด้าว	รวม	ไทย	ต่างด้าว	รวม
ที่ตั้ง	กรุงเทพชั้นใน	72	22	94	71	92	75
	กรุงเทพทิศเหนือ	6	0	6	6	0	5
	กรุงเทพทิศตะวันออก	2	0	2	2	0	2
	กรุงเทพทิศใต้	4	0	4	4	0	3
	กรุงเทพฝั่งธนเหนือ	5	0	5	5	0	4
	กรุงเทพฝั่งธนใต้	9	1	10	9	4	8
	ปริมณฑล	3	1	4	3	4	3
	รวม	101	24	125	100	100	100
ระยะเวลาในการเดินทางจากที่พัก	1-30 นาที	61	17	78	60	71	62

ด้านลักษณะที่อยู่อาศัย		จำนวน			ร้อยละ		
		ไทย	ต่างด้าว	รวม	ไทย	ต่างด้าว	รวม
ไปยังที่ทำงาน	31-60 นาที	30	5	35	30	21	28
	61-90 นาที	7	2	9	7	8	7
	91-120 นาที	3	0	3	3	0	2
	รวม	101	24	125	100	100	100
ประเภทที่อยู่อาศัย	บ้านเดี่ยว	5	0	5	5	0	4
	ทาวน์เฮาส์	2	2	4	2	8	3
	ห้องชุด/แฟลต	2	0	2	2	0	2
	ตึกแถว/ห้องแถว	4	0	4	4	0	3
	อพาร์ทเม้นท์/หอพัก	17	6	23	17	25	18
	ห้องแบ่งเช่าภายในบ้าน/อาคารพาณิชย์	71	16	87	70	67	70
	รวม	101	24	125	100	100	100
ค่าเช่าที่อยู่อาศัย	ไม่เสียค่าเช่า	12	0	12	12	0	10
	ต่ำกว่า 500 บาท	2	0	2	2	0	2
	500-1,500 บาท	16	1	17	16	4	14
	1,501-2,500 บาท	35	8	43	35	33	34
	2,501-3,500 บาท	25	13	38	25	54	30
	มากกว่า 3,500 บาท	11	2	13	11	8	10
	รวม	101	24	125	100	100	100
ระยะเวลาการอยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร	ชั่วคราว(น้อยกว่า 5 ปี	9	0	9	9	0	7
	ถาวร(5 ปีขึ้นไป	92	24	116	91	100	93
	รวม	101	24	125	100	100	100
ระยะเวลาอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยปัจจุบัน	ชั่วคราว (น้อยกว่า 5 ปี	51	13	64	50	54	51
	ถาวร (5 ปีขึ้นไป	50	11	61	50	46	49
	รวม	101	24	125	100	100	100

3 สภาพการอยู่อาศัย

ผลการสำรวจที่อยู่อาศัย 16 หลัง แต่เนื่องจากข้อจำกัดในการวิจัยในด้านความร่วมมือของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวต่างด้าวบางส่วนไม่อนุญาตให้ลงสำรวจที่อยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่างในการสำรวจจึงเหลือเพียง 16 หลัง โดยเป็นคนไทย 10 หลัง และต่างด้าว 6 หลัง รายละเอียดดังตาราง 5

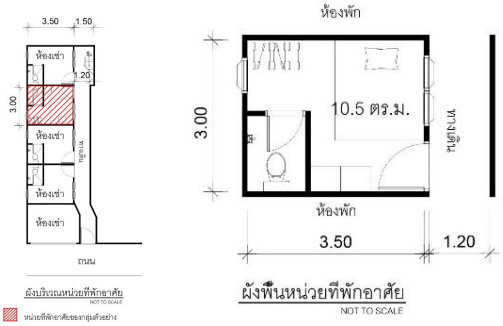
ตาราง 5 ตัวอย่างสภาพการอยู่อาศัยของพนักงานทำความสะอาด

รหัส	ลักษณะที่อยู่อาศัย	ระยะเวลาอยู่อาศัย	พื้นที่ใช้สอย	จำนวนผู้พักอาศัย	พื้นที่ใช้สอยเฉลี่ยต่อคน	ราคาเช่า	ราคาเช่า/ตร.ม.
TH-01	ห้องแถว	ถาวร	13.3	2	6.65	2,000	150
TH-02	บ้านแบ่งเช่า	ไม่ถาวร	4.32	2	2.16	1,500	347
TH-03	ตึกแถวแบ่งเช่า	ถาวร	12.4	2	6.20	3,500	282
TH-04	ตึกแถวแบ่งเช่า	ถาวร	15.78	3	5.26	3,500	222
TH-05	ตึกแถวแบ่งเช่า	ถาวร	13.93	3	4.64	3,000	215
TH-06	ตึกแถวแบ่งเช่า	ถาวร	9.57	3	3.19	3,000	313
TH-07	ตึกแถวแบ่งเช่า	ไม่ถาวร	4.5	1	4.50	1,900	422
TH-08	ตึกแถวแบ่งเช่า	ถาวร	9.57	3	3.19	3,500	366
TH-09	ตึกแถวแบ่งเช่า	ถาวร	15.5	3	5.17	4,300	277
TH-10	ตึกแถวแบ่งเช่า	ถาวร	5.12	2	2.56	2,000	391
MOU-01	ห้องแถว	ไม่ถาวร	10.5	1	10.50	3,000	286
MOU-02	ห้องแถว	ไม่ถาวร	9.7	2	4.85	2,000	206
MOU-03	ห้องแถว	ถาวร	9.75	3	3.25	2,500	256
MOU-04	บ้านแบ่งเช่า	ไม่ถาวร	8.75	3	2.92	2,400	274
MOU-05	ตึกแถวแบ่งเช่า	ถาวร	6.25	2	3.13	อยู่ฟรี	0
MOU-06	ตึกแถวแบ่งเช่า	ไม่ถาวร	8.9	2	4.45	3,300	371

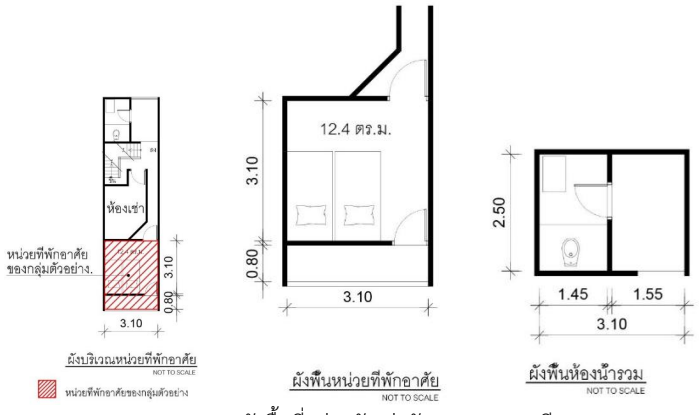
*หมายเหตุ 1 ระยะเวลาอยู่อาศัยถาวรหมายถึง พักอาศัยเป็นเวลา 5 ปีขึ้นไปหรือครอบครองเป็นเจ้าของ

2) ระยะเวลาอยู่อาศัยไม่ถาวรหมายถึง พักอาศัยเป็นเวลาต่ำกว่า 5 ปี

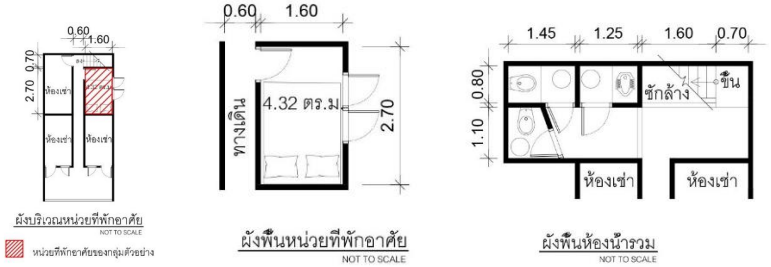
ผลการศึกษาขนาดพื้นที่ใช้สอยจากมาตรฐานที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองโดยบรรณโศภิษฐ์ เมฆวิชัยและคณะ (2549 ดังตาราง 1 ที่อยู่อาศัยแนวราบแบบมีพื้นที่ 15-21 ตร.ม. มีพื้นที่เฉลี่ยต่อคนอยู่ที่ 5.25-7.5 ตร.ม. พบว่าสามารถจัดกลุ่มที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างได้ 3 กลุ่มคือ 1 พื้นที่เฉลี่ยต่อคนเล็กกว่ามาตรฐาน มีพื้นที่ตั้งแต่ 2.16-5.17 ตร.ม.ต่อคน จำนวน 13 หลัง 2 พื้นที่เฉลี่ยต่อคนเท่ากับมาตรฐานมีพื้นที่ตั้งแต่ 5.26-6.65 ตร.ม.ต่อคน จำนวน 2 หลัง และ 3 พื้นที่เฉลี่ยต่อคนสูงกว่ามาตรฐานมีพื้นที่ตั้งแต่ 10.5 ตร.ม. ต่อคนจำนวน 1 หลัง ทั้งนี้ได้ยกตัวอย่างผังบริเวณ ผังพื้น และผังห้องห้องน้ำรวมในกรณีที่มีห้องน้ำรวม ทั้ง 3 กลุ่มดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น โดยยกตัวอย่างพื้นที่ที่เล็กที่สุดในแต่ละกลุ่มดังนี้

ภาพ 2 แสดงผังพื้นที่อยู่อาศัยมากกว่ามาตรฐานกรณี MOU-01

ภาพ 3 แสดงผังพื้นที่อยู่อาศัยเท่ากับมาตรฐานกรณี TH-03

ภาพ 4 แสดงผังพื้นที่อยู่อาศัยน้อยกว่ามาตรฐานกรณี TH-02

อภิปรายผลและสรุปผลการศึกษา

1 จากการศึกษาพบว่าพนักงานทำความสะอาดชาวไทยมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมดีกว่าต่างด้าว ในแง่ของระดับเงินเดือนและการศึกษา ทั้งนี้พนักงานต่างด้าวมีการส่งเงินกลับไปยังภูมิลำเนามากกว่าค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยในขณะที่พนักงานชาวไทยมีการส่งเงินกลับไปยังภูมิลำเนาเป็นครึ่งหนึ่งของค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย แต่ทั้งนี้พนักงานชาวไทยมีค่าใช้จ่ายที่มากกว่าต่างด้าว คือชำระหนี้รายเดือนและค่าการศึกษาบุตร

2 ลักษณะที่อยู่อาศัยของพนักงานส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพชั้นในระยะเวลาในการเดินทางจากที่พักไปยังที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้เวลา 1-30 นาที แสดงให้เห็นว่ามีการเลือกที่ตั้งให้อยู่ใกล้กับแหล่งงาน ตรงกับที่วันชัย ริมวิทยาการ (2541, ได้กล่าวไว้ว่าหน่วยผลิต มีอิทธิพลต่อการกำหนดทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากกว่าบุคคล นอกจากนี้ยังพบว่าประเภทที่อยู่อาศัยส่วนมากเป็นห้องแบ่งเช่าภายในบ้านหรืออาคารพาณิชย์ มีราคาอยู่ในช่วง 1,501-2,500 บาท ทั้งนี้พนักงานทำความสะอาดชาวไทยสามารถเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่มีลักษณะได้มาตรฐานมากกว่า เช่น บ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์ และห้องชุด

3 สภาพที่อยู่อาศัยตัวอย่าง 13 หลังจาก 16 หลังมีพื้นที่ใช้สอยเพียง2.16-5.17 ตร.ม.ต่อคน พบว่ามีขนาดเล็กกว่ามาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมืองที่บรรณโศภิษฐ์ เมฆวิชัยและคณะ (2549 ได้ทำการศึกษาไว้ ว่ามีพื้นที่ขนาด 5.25-7.5 ตร.ม.ต่อคน

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มพนักงานทำความสะอาดทั้งคนไทยและต่างด้าวมีความต้องการที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งงาน แต่เนื่องจากแหล่งงานในกรณีศึกษาตั้งอยู่ใจกลางเมืองพนักงานกลุ่มนี้จึงต้องพักอาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยที่มีขนาดเล็กกว่ามาตรฐาน และจากระยะเวลาที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครจะพบว่าคนไทยร้อยละ 72 และต่างด้าวร้อยละ 52 พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมามากกว่า 5 ปี ซึ่งเป็นการอยู่อาศัยแบบถาวร เพราะฉะนั้นปัญหาเรื่องสภาพที่อยู่อาศัยที่ไม่ได้มาตรฐานจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยต่อไป

บรรณานุกรม

กรมการจัดหางาน. สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. ***"สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักรประจำเดือนกันยายน 2560."*** สืบค้น 3 พฤศจิกายน 2560. http://lib.doe.go.th/ebookdoc/020400017116_0.pdf.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. ***"คลังข้อมูลธุรกิจการค้า."*** สืบค้น 3 พฤศจิกายน 2560. http://datawarehouse.dbd.go.th/bdw/home/login.html.

"กลุ่มงานวิเคราะห์และวิจัยกองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน." ***วารสารสถานการณ์ตลาดแรงงาน*** 25, 2 (กุมภาพันธ์2560 : 3. สืบค้น 15 กันยายน 2560. http://lib.doe.go.th/ebookdoc/020400016871_0.pdf.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ***"เกี่ยวกับจุฬาฯ ข้อมูลและสถิติ."*** สืบค้น 15 กันยายน 2560. http://www.chula.ac.th/about/fact.

———. ***"รายงานประจำปีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีบัญชี 2558."*** สืบค้น 15 กันยายน 2560. http://www.chula.ac.th/wp-content/uploads/2014/01/20170328_CU_report58.pdf.

———. สำนักทะเบียนและประเมินผล. ***"จำนวนนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยภาคการศึกษาต้นปีการศึกษา 2560."*** สืบค้น 15 กันยายน 2560. https://www.reg.chula.ac.th/statistics/statistics1.html.

———. สำนักบริหารระบบกายภาพ. ***"ข้อมูลอาคาร."*** สืบค้น 15 กันยายน 2560. www.prm.chula.ac.th/building.html.

เดชา สังขวรรณและรุ่งนภา เทพภาพ. "ปัญหาคนจนเมืองในชุมชนแออัด: องค์ความรู้และกระบวนการขับเคลื่อน เปรียบเทียบประเทศไทย และประเทศเกาหลี." ***วารสารเอเชียตะวันออกศึกษา*** 15 (2553): 42. สืบค้น 30 สิงหาคม 2560. http://www.asia.tu.ac.th/journal/EA_Journal15_1/A3.pdf.

"บทสัมภาษณ์สุชาติ อวาทวรรณสกุล." สืบค้น 10 ตุลาคม 2560. www.thailandexhibition.com/News/10453.

บัณฑิต จุลาสัยและเสริชย์ โชติพานิช. ***การบริหารทรัพยากรกายภาพ.*** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

วันชัย ริมวิทยาการ. ***เศรษฐศาสตร์เมือง.*** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. ***สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์.*** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น, 2533.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. "การสำรวจแรงงานนอกระบบ." สืบค้น 20 พฤศจิกายน 2560. http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/workerOutRep54.pdf.

อนัญญา สมเดช. ***"สภาพการอยู่อาศัยตึกแถวในพื้นที่เขตพาณิชย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรณีศึกษาบริเวณเชียงกงและสวนหลวง."*** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510.

"อิมแพค จับมือ ชมรมผู้ประกอบการรักษาความสะอาด จัดเสวนา'Thailand Cleaning Industry Forum. สืบค้น 25 มีนาคม 2558. http://www.thailandexhibition.com/News/10453.